

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Kaikilla oppilailla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki velvoittaa opetuksen järjestäjää laatimaan suunnitelman, johon kirjataan suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2014). Suunnitelmaa täydentävät koulukohtaiset suunnitelmat. Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy sekä siihen puuttuminen kuuluvat kaikille koulu yhteisössä työskenteleville. Epätoivottu toiminta voi olla suoraa tai epäsuoraa, sanallista tai fyysistä voimankäyttöä tai sosiaalista manipulointia, joka loukkaa ihmisen fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista itsemääräämisoikeutta.

Ennaltaehkäisevä toiminta

Hyvinvointia ja osallisuutta edistävällä koulun toimintakulttuurilla ehkäistään väkivaltaa, kiusaamista ja häirintää. Koulu yhteisön kaikki jäsenet vaikuttavat toiminnallaan yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen ja hyvän yhteishengen syntymiseen. Koulun oppilashuoltoryhmä seuraa säännöllisesti koulun tilannetta ja miettii keinoja, joilla yhteisöllisyyttä voidaan parantaa ja kiusaamista ennaltaehkäistä.

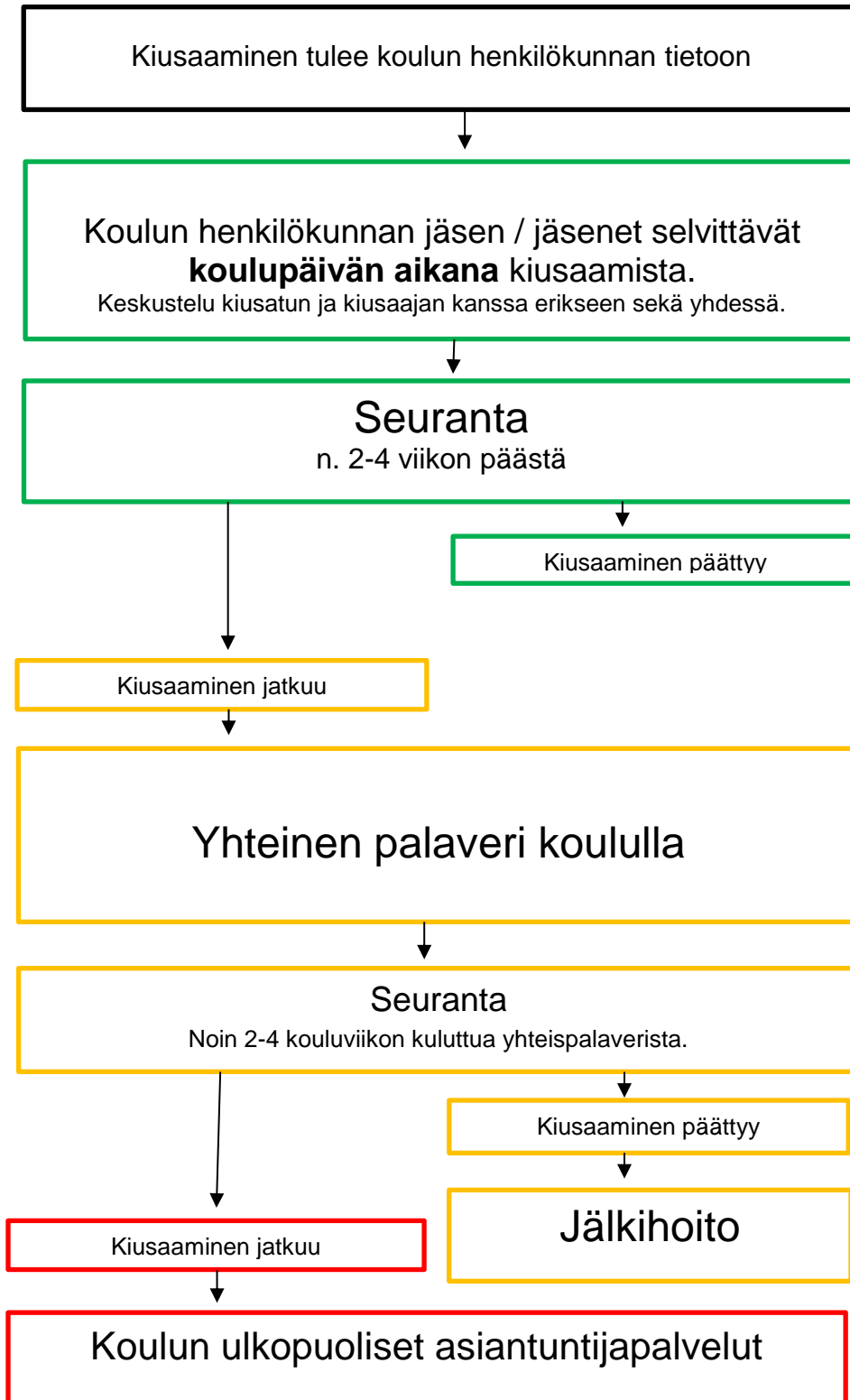
Ruoveden kouluilla toimivat oppilaskunnat, jotka käsittelevät myös kouluviihtyvyyteen, tasa-arvoon ja turvallisuuteen liittyviä asioita. Kouluissa on myös tukioppilas- ja kummioppilastoimintaa, jonka tarkoituksena on lisätä yhteisöllisyyttä ja kouluviihtyvyyttä. Tukioppilas- ja kummioppilastoiminta tukevat kaikkien oppilaiden liittymistä koulu yhteisön tasavertaisiksi jäseniksi. Luokkien ryhmäyttämisellä pyritään ennaltaehkäisemään kiusaamista ja häirintää. Oppitunneilla käsitellään säännöllisesti suvaitsevaisuuteen ja tasa-arvoon liittyviä kysymyksiä ja mietitään yhdessä, kuinka kiusaamista voidaan vastustaa. Opetussuunnitelmaan kuuluvia tunteita opetetaan esikoulusta alkaen. Luokat käyvät heti lukuvuoden alussa koulun järjestyssäännöt ja muut ohjeet sekä suunnitelmat läpi sekä miettivät lukuvuoden aikana mahdollisia tarvittavia muutoksia niihin. Oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti niin, että kukaan ei jää yhteisön ulkopuolelle eikä ketään kiusata sanallisesti, fyysisesti tai syrjimällä. Kouluissa tehdään vähintään kaksi kiusaamiskyselyä lukuvuodessa. Kiusaamisteema on esillä myös kodin ja koulun välillä tehtävässä yhteistyössä; vanhempainilloissa, oppimiskeskusteluissa sekä palaverissa

Suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi

Ruoveden koulujen henkilöstö ja erityisesti oppilashuoltoryhmät vastaavat suunnitelman toteutumisen seurannasta ja tarvittaessa sen päivittämisestä. Mikäli koulun tilanne vaatii, opiskelu huoltoryhmä arvioi suunnitelman uudelleen ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin.

KIUSAAMISEN KÄSITTELY RUOVEDELLÄ

Kiusaamisella tarkoitetaan sitä, että yhdelle ja samalle oppilaalle aiheutetaan tahallaan pahaa mieltä toistuvasti. Kiusaamista voi olla esim. nimitys, pilkkaaminen, töniminen, tavaroiden ottaminen, lyöminen, syrjään jättäminen, pahan puhuminen selän takana tai ilkeiden juurujen levittäminen. Riidat ja erimielisyydet eivät ole kiusaamista, mutta myös ne selvitetään koulussa erilaisin sovittelun keinoin. Rikoslain tunnusmerkit täyttävä toiminta dokumentoidaan ja ilmoitetaan poliisille.

Kiusaamisen selvittämisen vaiheet:

Vaihe 1, käydään läpi aina kiusaamistapauksen tullessa koulun tietoon

Vaihe 2, käydään läpi mikäli kiusaaminen jatkuu selvittämisestä huolimatta.

Vaihe 3, käydään läpi mikäli kahdesta tai useammasta selvittelystä huolimatta kiusaaminen jatkuu.

TOIMINTA OPPILAIDEN VÄLISISSÄ KIUSAAMISTAPAUKSISSA

Jokaisella oppilaalla on oikeus turvalliseen kouluympäristöön. Kouluilla on siis velvollisuus puuttua kaikkiin siellä esiintyneisiin kiusaamistapauksiin.

Kiusaamisella tarkoitetaan sitä, että yhdelle ja samalle oppilaalle aiheutetaan toistuvasti paha mieltä eri tavoin. Kaikki koulussa tapahtuva aggressiivinen käytös ei ole kiusaamista. Kiusaaminen sisältää yleensä valtaepätasapainon; kiusattu on jollain tavalla puolustuskyvyttömässä asemassa kiusaajiinsa nähden, esimerkiksi nuorempi tai suuremman joukon kiusaama. Kahden tasavertaisen oppilaan yksittäinen riita tai konflikti ei ole kiusaamista, mutta selvitetään koulussa erilaisin sovittelun keinoin.

Lähtökohtaisesti koulussa selvitetään jokainen tilanne, jonka oppilas kokee ahdistavana tai hankalana. Tällä tavoin koulussa luodaan mallia asioiden rakentavasta selvittämisestä sekä välittävästä yhteisöstä. Oppilaiden osallisuus tulee huomioida niin kiusaamisen kuin konfliktienkin selvittämisessä. Selvittelytilanteet toimivat oppilaille myös oppimiskokemuksena, ja heille tulee varata mahdollisuus oppia ja muuttaa itse omaa, ei-toivottavaa käytöstään. Koulukuraattori sekä koulujen tunnekasvatus tukevat osaltaan oppilaiden tunne- ja kaveritaitojen kehittymistä

Vuonna 2023 kouluille lanseerataan VERSO vertaissovittelumalli. **VERSO-ohjelma** tuo opetus- ja ohjaushenkilöstölle sekä oppilaille restoratiivisia kohtaamisen menetelmiä arjen toimintaan. Restoratiivinen lähestymistapa vahvistaa sovitteluvaa toimintakulttuuria ja restoratiivinen sovittelu tarjoaa vaihtoehdoisen menetelmän ratkaista lasten ja oppilaiden keskinäisiä sekä opettajien ja oppilaiden välisiä ristiriitoja arjen toiminnassa. Sovittelu on selkeä toimintamalli, jonka avulla sovittelijoiksi koulutetut koulun henkilökunnan jäsenet ja oppilaat auttavat osapuolia itse löytämään ratkaisun ristiriitaansa. Osapuolet saavat kertoa oman näkemyksensä tapahtuneesta, kuvata tuntemuksiaan ja pohtia eri ratkaisuvaihtoehtoja. Mallia noudattamalla edetään sopimukseen, jonka toteutumista seurataan. Sovittelulla puututaan mieltä pahoittavaan toimintaan mahdollisimman varhain.

Kiusaamistapaukset selvitetään tällä hetkellä liikennevalomallin avulla. Jokainen vaihe käydään aina kokonaan läpi. Vaiheessa yksi (vihreä) tarkoitus on selvittää koulun tietoon tullut kiusaamistapaus. Selvittelyssä kuullaan ensin kiusattua, sen jälkeen kiusaajaa ja lopuksi molempia yhdessä. Tarkoitus on, että kiusaaja muuttaa toimintaansa ja kiusaaminen päättyy. Tähän tavoitteeseen pyritään pääsemään pääasiassa ohjauskeskusteluilla, mutta tarvittaessa tilanteessa voidaan tehdä muitakin järjestelyjä. Selvittelystä ilmoitetaan aina kaikkien osapuolten huoltajille. Tilannetta seurataan 2-4 viikkoa. Tämän jälkeen asiaa selvittänyt koulun henkilökunnan jäsen järjestää seurantakeskustelun

kiusatun kanssa. Mikäli kiusaamista ilmenee seurannan aikana, kiusatun tulee kertoa siitä kenelle tahansa koulun henkilökunnan jäsenelle. Tällöin siirrytään välittömästi seuraavaan vaiheeseen.

Jos seurannassa selviää, että kiusaaminen on jatkunut, siirrytään vaiheeseen kaksi (keltainen). Tässä vaiheessa sekä kiusatun, että kiusaajan huoltajat ja opettajat sekä oppilashuollon erityistyöntekijät (koulukuraattori, koulupsykologi tm.) kokoontuvat koululle. Palaverissa sovitaan, millaisin keinoin pyritään varmistamaan kiusaamisen loppuminen. Myös kiusatun ja kiusaajan huoltajien tulee sitoutua palaverissa sovittuun.

Kolmannessa vaiheessa (punainen) tapaukseen otetaan mukaan koulun ulkopuolisia asiantuntijoita, mikäli kiusaamista ei saada ratkaistua koulun keinoin. Yhteistyökumppaneita voivat olla esimerkiksi lastensuojelu, perhepalvelut, poliisi, psykiatrian poliklinikka tai perheneuvola. Tilanne koulussa järjestetään niin, ettei kiusaamista ole enää mahdollista tapahtua. Kiusaajalle mahdollisesti aiheutuvia sanktioita voivat olla esimerkiksi työrauhamallissa mainitut seuraukset, koulunkäynnin järjestelyt, välituntialueen muutokset, siirto toiseen tilaan, luokkaan tai kouluun, tehostettu seuranta ja valvonta tai etuuksien menetys. Tärkeää on se, että seuraukset kohdistuvat aina kiusaajaan, eivät kiusattuun.

On myös tilanteita, joissa kiusaaminen saattaa alkaa uudelleen pitkänkin ajan kuluttua. Jos kiusaamistapauksen seurannassa kiusaaminen on päättynyt, mutta alkaa uudelleen myöhemmin, jatketaan mallissa siitä kohtaa, mihin viimeksi jäätiin. Tarkoitus ei siis ole aloittaa aina uudelleen, mikäli kyseessä ovat samat henkilöt. Tästä syystä asian kirjaaminen on tärkeää. Koulun henkilökunta voi käyttää harkintaa arvioidessaan, liittyykö uudelleen alkanut kiusaaminen jo selvitettyyn tapaukseen, vai aloitetaanko prosessi uudelleen (esim. onko kiusaamistapausten välillä kuinka paljon aikaa).

ENNALTAEHKÄISY

Kiusaamisen ennaltaehkäisyä toteutetaan jatkuvasti. Ennaltaehkäisy kuuluu sekä koulun toimijoille että kodeille. Kiusaamisen ehkäisyssä tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukemisella on suuri merkitys. Tärkeää on, että oppilaan elämässä vaikuttavat aikuiset tunnistavat koulukiusaamisen ja tietävät, miten tilanteessa tulee toimia. Yhtä tärkeää kuin aikuisten osallisuus on se, että oppilaat ja opiskelijat itse tunnistavat kiusaamista sekä tietävät, miten siihen koulussa puututaan. Tästä syystä sekä oppilaille, koulun henkilöstölle että huoltajille on tarjottava riittävästi perehdytystä kiusaamisilmiön mekanismeista ja arvioinnista sekä niihin puuttumisista.

Oppilaita ohjataan arjessa hyvään käytökseen, muiden huomioon ottamiseen, toisten auttamiseen, erilaisuuden hyväksymiseen, heikompien puolustamiseen sekä omien rajojen vaalimiseen ja puolensa pitämiseen reilulla tavalla. Lisäksi ohjataan oppilasta sanoittamaan ja hallitsemaan tunteitaan sekä käytöstään. Ryhmähenkeä ja oppilaan sellaista käytöstä, jolla on positiivisia seurauksia, vahvistetaan. Opiskeluympäristöstä pyritään luomaan positiivinen ja yhteiseen hyvään pyrkivä, avoin ja suvaitsevainen yhteisö. Aikuisen malli on tässä tavoitteessa ratkaisevan tärkeä.

PUUTTUMINEN

Kiusaamiseen puuttumisen pohjalla on havainto, epäily tai koululle tuleva ilmoitus kiusaamisesta. Oppilaita rohkaistaan kertomaan aikuisille sellaisista tilanteista, joissa ovat kokeneet tulleen huonosti kohdelluiksi koulussa tai ovat nähneet, että jotakuta kiusataan. Tällaisiin tilanteisiin puututaan aina. Kiusaamisen puheeksi ottaminen kuuluu kaikille: niin oppilaille, huoltajille kuin koulun henkilökunnallekin.

Puuttumisen mallissa kiusaamistekoja tehneelle oppilaalle on annettava mahdollisuus muuttaa käytöstään. Tähän hänen tulee saada riittävä ja tarpeellinen ohjaus hänen elämässään vaikuttavilta aikuisilta kotona ja koulussa. Tästä syystä koulun ja kodin yhteistyö on tärkeää. Kiusaamistilanteen selvittäminen toimii oppimistilanteena niin kiusatulle kuin kiusaajallekin. On tärkeää huomioida myös oppilaiden osallisuus kiusaamistapauksen selvittämisessä.

Kiusaamistapausten selvittämisen kannalta on tärkeää ja olennaista, että kiusaajalle kerrotaan yksilöidysti, ketä hän on kiusannut ja miten. Esimerkiksi kurinpidollisia seurauksia voidaan antaa ainoastaan yksilöidyistä tapahtumista. Koulun henkilökunnan tehtävänä on kirjata kiusaamistapausten selvittämisen kannalta oleelliset tiedot oppilaan Wilmaan.

Koulussa voidaan puuttua myös vapaa-ajalla ja sosiaalisessa mediassa tapahtuviin kiusaamisiin, mutta tietyin varauksin. Koulun henkilökunta ei voi esimerkiksi antaa kurinpitotapahtumia koulun ulkopuolisella ajalla sattuneista tapauksista. Myös vapaa-ajalla sattuneet kiusaamistapaukset on kuitenkin tärkeää selvittää, sillä ne vaikuttavat olennaisesti lasten ja nuorten kouluviihtyvyyteen.

Vastuu: Kiusaamisen ilmoittamisesta koululle ovat vastuussa niin oppilaat kuin koditkin. Koulun henkilökunnan vastuulla on puuttua kiusaamiseen yhteisesti sovitun mallin mukaisesti.

Seuranta: Yksittäisen kiusaamistapauksen seuranta on osa kiusaamisen selvittämisen mallia. Kiusaamistapausten selvitysten määrää ja laatua arvioi oppilashuollon erityistyöntekijät osana jälkihoitoa.

KIUSAAMISTAPAUSTEN JÄLKIHOITO

Kiusatulle ja kiusaajalle tarjotaan mahdollisuus jälkihoitoon, jonka toteuttavat oppilashuollon erityistyöntekijät. Kiusaamistapauksen selvittänyt opettaja ottaa yhteyttä oppilashuollon erityistyöntekijään (kuraattori, koulupsykologi, psykiatrinen sairaanhoitaja) tai muuhun oppilaan verkostoyhteistyötahoon (perheneuvola, nuorisopsykiatrian poliklinikka tm.) oppilaan luvalla jälkihoidon aloittamiseksi. Jälkihoito perustuu oppilaan vapaaehtoisuuteen, mutta sitä tulee tarjota kaikille kiusaamista kokeneille ja kiusaamistekoja tehneille oppilaille. Jälkihoito voidaan toteuttaa esim. yksilökäynteinä tai vertaistukiryhmän muodossa.

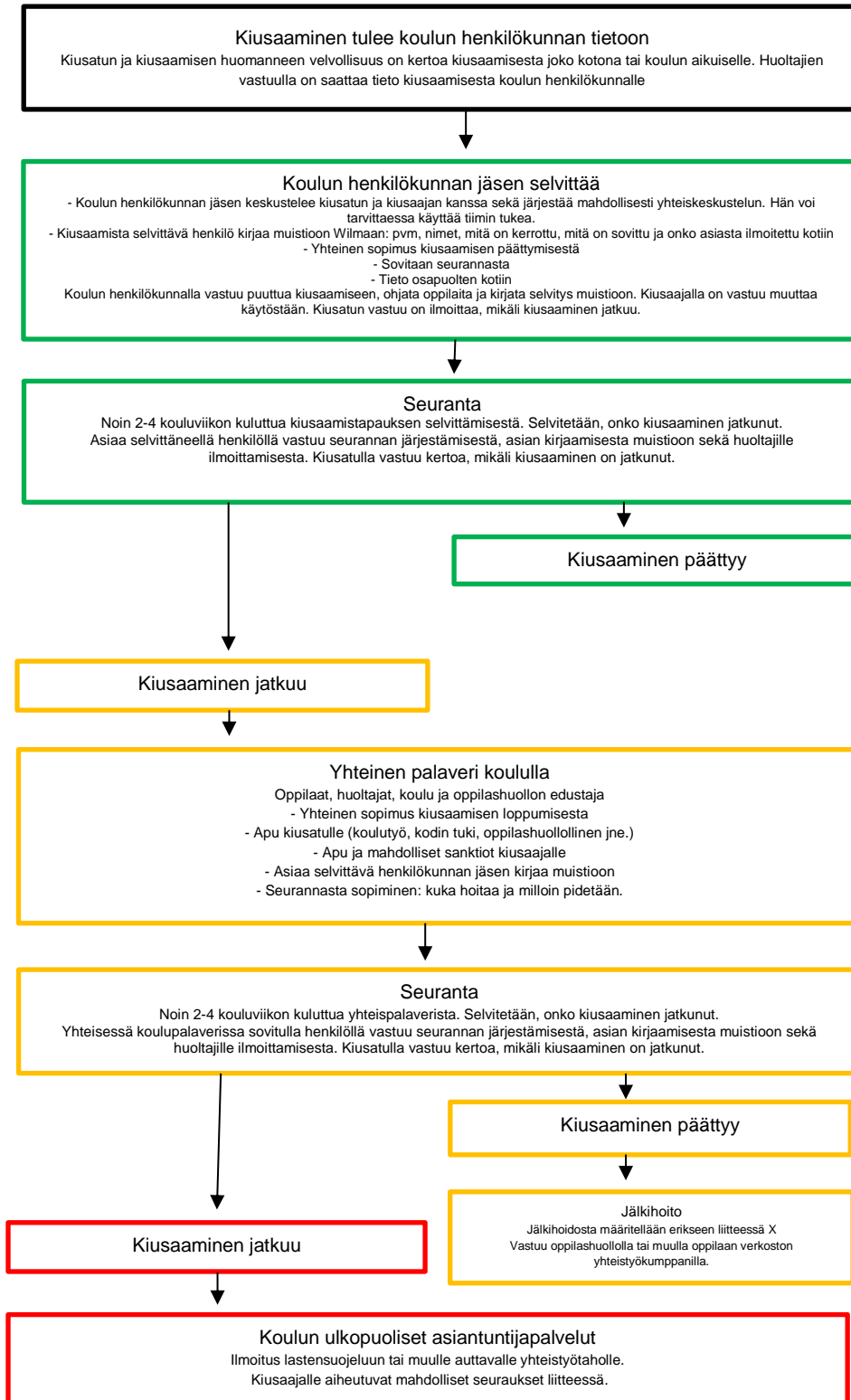
Kiusatun jälkihoidossa pyritään käsittelemään kiusaamisesta aiheutuneet tunteet. Kiusatun kanssa käydään läpi sitä, ettei mikään oikeuta kiusaamista. Kiusatulle annetaan tietoa kiusaamisen ilmiöstä ja tarvittaessa ohjataan jatkoavun piiriin. Kiusaajan kanssa käydään läpi kiusaamistilanteisiin johtaneita syitä ja tunteita sekä mietitään, miten ja miksi kiusaaja voisi muuttaa käytöstään. Kiusaajaa autetaan löytämään myönteisiä ratkaisuja ongelman selvittämiseen ristiriitatilanteissa.

Vastuu: Kiusaamista selvittäneen opettajan vastuulla on oppilashuollon erityistyöntekijöille tai oppilaan verkostoyhteistyötahoille ilmoittamisesta. Oppilashuollon erityistyöntekijöillä ja oppilaan verkostoyhteistyötahoilla on velvollisuus järjestää tarvittava jälkihoito yhdessä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa.

Toteutumisen seuranta: Kiusaamistapausten jälkihoitotapausten määrää ja laatua arvioivat oppilashuollon erityistyöntekijät tai oppilaan verkostoyhteistyötahot osana omaa toimintaansa.

KIUSAAMISEN KÄSITTELY RUOVEDELLÄ: HENKILÖKUNTA

Kiusaamisella tarkoitetaan sitä, että yhdelle ja samalle oppilaalle aiheutetaan tahallaan pahaa mieltä toistuvasti. Kiusaamista voi olla esim. nimittely, pilkkaaminen, töniminen, tavaroiden ottaminen, lyöminen, syrjään jättäminen, pahan puhuminen selän takana tai ilkeiden juurujen levittäminen. Riidat ja erimielisyydet eivät ole kiusaamista, mutta myös ne selvitetään koulussa erilaisin sovittelun keinoin. Rikoslain tunnusmerkit täyttävä toiminta dokumentoidaan ja ilmoitetaan poliisille.

Kiusaamisen selvittämisen vaiheet:

Vaihe 1, käydään läpi aina kiusaamistapauksen tullessa koulun tietoon

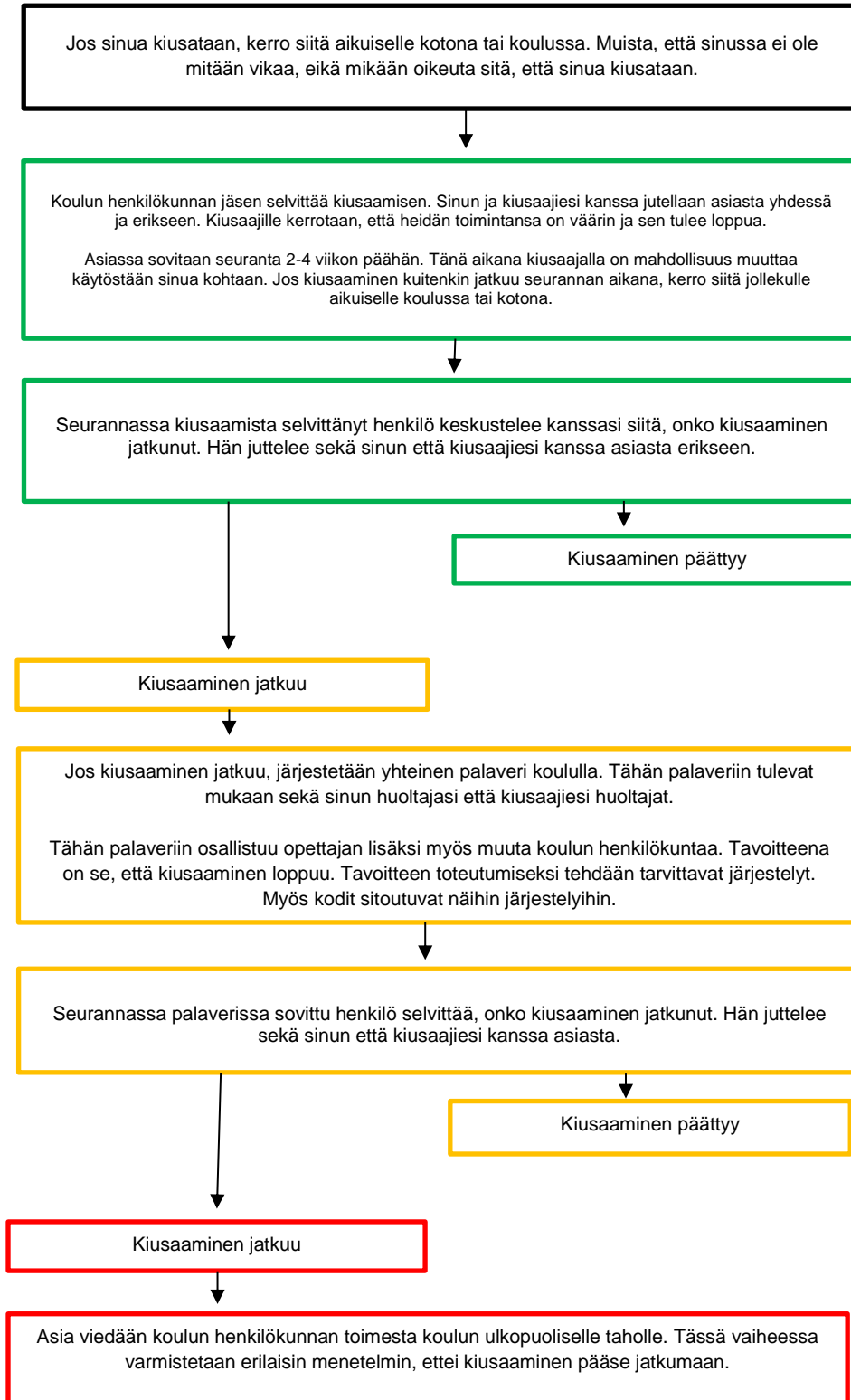
Vaihe 2, käydään läpi mikäli kiusaaminen jatkuu selvittämisestä huolimatta

Vaihe 3, käydään läpi mikäli kahdesta tai useammasta selvittelystä huolimatta kiusaaminen jatkuu

KIUSAAMISEN KÄSITTELY RUOVEDELLÄ: OPPILAS

Kiusaamisella tarkoitetaan sitä, että yhdelle ja samalle oppilaalle aiheutetaan tahallaan paha mieltä toistuvasti. Kiusaamista voi olla esim. nimitys, pilkkaaminen, töniminen, tavaroiden ottaminen, lyöminen, syrjään jättäminen, pahan puhuminen selän takana tai ilkeiden juurujen levittäminen. Riidat ja erimielisyydet eivät ole kiusaamista, mutta myös ne selvitetään koulussa erilaisin sovittelun keinoin. Rikoslain tunnusmerkit täyttävä toiminta dokumentoidaan ja ilmoitetaan poliisille.

Kiusaamisen selvittämisen vaiheet:

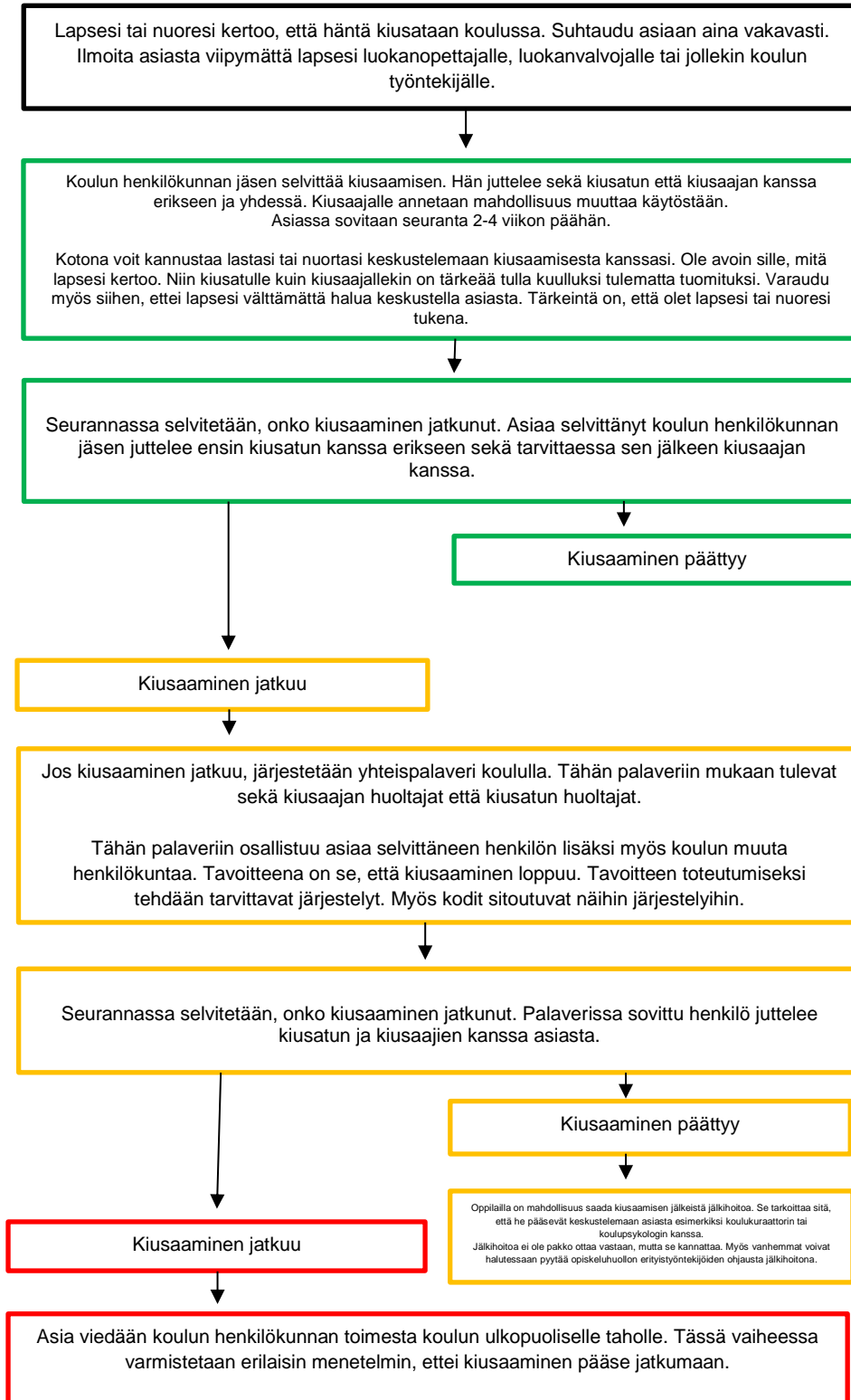
 Vaihe 1, käydään läpi aina kiusaamistapauksen tullessa koulun tietoon

 Vaihe 2, käydään läpi mikäli kiusaaminen jatkuu selvittämisestä huolimatta

 Vaihe 3, käydään läpi mikäli kahdesta tai useammasta selvittelystä huolimatta kiusaaminen jatkuu

KIUSAAMISEN KÄSITTELY RUOVEDELLÄ: HUOLTAJAT

Kiusaamisella tarkoitetaan sitä, että yhdelle ja samalle oppilaalle aiheutetaan tahallaan paha mieltä toistuvasti. Kiusaamista voi olla esim. nimitys, pilkkaaminen, töniminen, tavaroiden ottaminen, lyöminen, syrjään jättäminen, pahan puhuminen selän takana tai ilkeiden juurujen levittäminen. Riidat ja erimielisyydet eivät ole kiusaamista, mutta myös ne selvitetään koulussa erilaisin sovittelun keinoin. Rikoslain tunnusmerkit täyttävä toiminta dokumentoidaan ja ilmoitetaan poliisille.

Kiusaamisen selvittämisen vaiheet:

Vaihe 1, käydään läpi aina kiusaamistapausten tullessa koulun tietoon

Vaihe 2, käydään läpi mikäli kiusaaminen jatkuu selvittämisestä huolimatta

Vaihe 3, käydään läpi mikäli kahdesta tai useammasta selvittelystä huolimatta kiusaaminen jatkuu

